

(המשך מעמוד 38)

ולא יפעלו כגופים מרוכזים, המתמי רנים בשטח באורח הופשן, כשהם מחפשים ומאתרים את נקודות הי תורפה של "הריבועים" המצריים ויערם המוגדר שיבוש הצליחה. השעות הראשונות הן שהיו המכרעות עבור המצרים. אבל המשבר חלף במהרה, אם בכלל התקרב לכלל מיוש: הטנקים של אוגדה סיני מילאו בדיוק את תפקידם המתוכנן ויותר משיכנו את הפולשים המצריים, שימשו להם טרף נוח וקל ביחס.

אוגדה ללא איזון

בין פתיחת המלחמה, ב-6 לאוקי-טובר, שעה 14.00 לערך, ובין צהרי יום המחרת, 7.10, עמדה בפני כל עוצמתו של הצבא המצרי "אוגדת סיני" הסדירה לבדה.

בבוקר ה-6.10 היו כוחותיה של אוגדה זו פרוסים כך: שלושת גדודי הטנקים של החטיבה, בפיקודו של אל"מ אמנון, היו פזורים בשלוש גזרות חזית התעלה - "הצפונית", שהשתרעה מן הימ התיכון עד, "האי" (אל-בלה, בין קנטרה ואיסמך עיליה, שם התפצלת התעלה לשני זרועות, לצורך יוסות התנועה בה); "המרכזית", אשר בין "האי" והאגם המר הגדול; ו"הדרומית", שמאותו מקום ועד ראטיסודאר. אמנון עצמו היה אחראי על הגזרות המר-כזית והדרומית. על הצפונית היתה ממונה מפקדה חטיבתית בפיקוד אל"מ. המעוזים אוישו בחיילי מילואים של אחד

המקובלים והמוכחים של אירגון הכוח ושל היחס הנכון בין האלמנטים החיליים השוריים. המרכיבים את עוצבת היבשה. את צבא שפוי אחד בעולם, לא העלה על דעתו לקיים אוגדה כזו, שכולה טנקים וחסרים בה, כל מרי בידיה עוצמה האחרים. בעייה זו עוד תזכה אצלנו לטיפול הראוי, אך כאן נציין זאת: ההסתמכות המופרזת על הטנק הכתיבה, הכרחית, אורח-החיים גייד והתקפי. טנק יכול להחזיק פיזית בתוראי שטח רק כאשר שהופכים אותו בונקר גרידא. במצב זה, לא רק שהטנק עושה פגיע ביותר, אלא שתכונותיו הבסיסיות, כהתגלות של "עוצמת-אש ממוזעת מוגנת שריון", אינן יכולות כלל לבוא לידי ביטוי.

כאשר מגינים באמצעות טנקים, יש, ככלל, להפעיל הגנה נייחת, המבוססת מירכית על תמרון מתי מיד ועד מכות-נגד.

לצורך זה, מובן שמן ההכרח כי הטנקים לא יהיו כבולים לעמדות מוגדרות מראש; לא יאצלו לנוע על גבי נתיבים הכרחיים אל תוואים קדמיים המשמשים מסרות וד-איות ונחות לאובי; וירוכו ויופעלו במסי גרות גדולות ובשליטה ריכוזית ככל הניתן. תוכנית "שוכן יונים" - וכל התפיסה הרישמית בדבר הגנת סיני, בשלמותה ועל מרכיביה הנייחים והניידים - היו גרועות ומוטעות מוסודן. לא רק ששגו בהי כיסוס ההגנה על הטנק, אלא שהי סיפו חמא ע"ד פשע והפיזו עד הטנקים לפעול באורח החימה, שי הוא אנטייטניקי מובהק מטיבעו.

צרתה של תפיסת הגנת-סיני היתה, אם כך, כפולה: ראשית, שעוצבה על ידי טני קיסטים; שנית, המור יתר, שהיו אלה טנקיסטים גרוועים. חשיבות הדבר לנועשה בהווה היא בכך, שעד עצם היום הזה מהווים הטנקים את האלמנט המרכזי העיקרי של כוחות היבשה; וכך יהיה - וצריך שיהיה - גם בעתיד הנראה-לעין (או כשלעצמה, איננה סיבה לבללה: כמה מטובי חברי הינם טנקיסטים, ממש כמוני עצמי). אבל אין כל צידוק שיתורו עכשיו על שגיאות, שמחירן היה כה כבד.

עיסוקי גונן

א ינני יודע לאיו אסכולה של הגנת סיני השתייך גונן, קודם לבואו לפי-קוד הדרום, אבל ברור כי מרגע שנכנס לתפקידו זה, פעל במרץ ליישום קיצוני של תפיסת ברילב. במיסגרת זו, פעל על-דחיפות לתקן מה ש"קילקל" שרון, על-ידי החייאתם של המעוזים אשר האחרון "דילל" (ועוד טרח להרסם ולסתמם, שי יהיו בלתי-שמישים, כך שלא יספקו מהי-סה נוח לכוחות-פשיטה מצריים). בתקופה הקצרה שבין מינויו ובין פרוץ המלחמה, הפמיק גונן להחיות שני מעוזים ולהכשיר שתי שיי (אף אחד מהלדו לא השתתף באורח פעיל במלחמה). לו המתינו המצרים כמה חודשים נוספים, היה גונן משיב את קו ברילב למזוא תיפארתו - והקטפטרופה היתה אז גרוזה פי כמה מזו שאירעה כיום-הסיפורים.

מעשה זה של גונן מעורר חשד מבוסס. שאולי לא הבין כהלכה את הפרובלמטיקה

של הגנת סיני; או שהבין אותה, אך בדי רך מוטעית מאד. יתרה מזאת: עד לשוך סערה דו"ח אגרוט. מלאה העיתונות כת בות מפורטות ביותר, שיספרו מה עשה גונן וחשב ערב המלחמה ובראשיתה. מהי ללו מצטיירת בבירור תמונת מפקד, שי עסק בשטל במקום בעיקר - בעצים הקטי גים של הפרטים הזעירים, לא ביער השי לם והמקוץ. של עיקרי בעיותיו האיטטר-טגיות ושל הפתרונות האופרטיביים להן. כך, כשפרצה המלחמה, היה גונן בלתי-מוכן לקראתה. מרגע שנפתחה המלחמה ועד ערב יומה השני (ה-7.10) לא שלט סיקוד-הדרום במצב. צה"ל שב וניהל מעי רכה מחושבת בחזית הדרום רק בבוקר ה-8.10. לאחר שבלילה הקודם הוכנה וגמי סרה תוכנית, אשר בלא קשר לטיבה, היתה ראשונה שהתבססה על הערכת הנטיבות השוררות בשטח; ובעיקר, הציבה מסרות מוגדרות בכל הרמות - מטרה אופרטיבית לפיקוד ויעדים טקטיים לאוגדות. הגדרת המטרה כשלעצמה איננה מספקת - כפי שהראתה פרשת ה-8 חודש - אבל ודאי שהיא תנאי הכרחי. קודם לכן, לא ידע פיקוד הדרום להגדיר, ראשית לעצמו ור אחר כך לכוחות בשטח, מהי מטרת הלחי-מה ומהם היעדים שיש להשיגם.

את תוכנית "שוכן יונים" הפעיל גונן באורח הנראה מיכני ואוטומטי. כשהת-ברר - ואצל גונן, ביחוד רב מדי - כי גישה בת-היענה ביחס למעוזים ("כש-תפרוץ המלחמה נחליט מה לעשות") מאי-יימת למוטט את עצם היכולת לשמור ככוח לחם את אוגדת-סיני - אשר עד צהרי ה-7.10 היתה המחסום היחיד בפני המצ-רים - ולהחזיק באיזור קרה-העלה עד בוא המילואים, לא היה פיקוד הדרום מסוי גל לתת את התחליטים הנכונים ולספק את המצביאות והחוצה, שרק ממנו אפשר היה או שתינתן. בלא הפחית דבר מחשיבות הדיוק בדיווח מלמטה, הרי גונן לא ידע מה קורה באשמתו, כיוון שלא נמצא במי-קום הנכון.

למרות שכבר בבוקר ה-6.10 ידע כי צפויה מלחמה ודאית כאותו יום, תפסה תחילת הצליחה המצרי רית את גונן במיפקדה העורפית של פיקוד הדרום, מקומו הרגיל בעת רגיעה. שם, במרחק רב מן החזית, לא היה גונן מסוגל לעסוק בנייהוד החימה, אלא ראה עצמו "נאניץ" לעסוק בראגה לזי רזו הגעת האוטובוסים לאנשי אוגד-דת שרון וגם בשיחרור התמושת טנקים ממחסני-חירום.

רק "סמוך לשעה 01.00, אור ליום ה-7 באוקטובר, הודיע אלוף-הפיקוד על כוונתו לדלג אל עמדת הפיקוד הקדמית... בנקודה קידמית במעברים".

הטיפול באוטובוסים היה עניין חשוב וכך גם תחומת הטנקים. בעת מלחמה, אין כמעט דבר שאיננו "חשוב". אבל קיי-מים סדרי קדימויות וישנם מטה, קציני-מטה ועבודת-מטה. כאשר השמיים נופלים על אוגדת-סיני, ועד שלא ידע מה קורה בחזית ולא יציב את המצב, הרי, עבור מפקד הפיקוד, בעיות האוטובוסים של שרון וגם שיחרור תחמושת חירום - שי אגב, לא היה בהכלל מחסור וגם ברור היה שסמוך כלי-כך לפרוץ המלחמה, איי-אפשר שתחסר בטנקים - הינם עניינים משניים וטפלים בתכלית, שהטיפול בהם מוטל, במובנה, על המטה והטור למפקד הפיקוד שיטריח עצמו בהם.

היום הראשון

הלכיה של המלחמה עם פתי-חתה, ודאי ידועים לכל קורא מעוניי-יין ולכן נחזור כאן רק על עיקרם: בבו-קר ה-6 לחודש התקשר גונן לאלברט והור-רה אותו להפעיל את תוכנית "שוכן יו-גים". אין הדבר ברור, אלא לתוכנית זו היו שתי גירסות רשמיות - האחת שקבי-עה את פריסת שלוש חטיבות הטנקים ב-י. אחת קדימה ושתיים אחר; והשניה, שתיים קדימה ואחת אחר - או שרק האפשרות השניה תוכננה מראש וגונן החליט לא לתת את הראשונה. על כל פנים, ההוראה הראשונה שקיבלו הן גבי והן דן - עוד לפני הפתיחה באש - הייתה, שלא יתקדמו אל התעלה. אלא יתפרסו-לצורך "שוכן יונים". מאחר, באיזור בקעת המליין.

לפי העדויות הקיימות, החליט גונן, לאחר שניעץ באלברט, להניע את כל הכוחות לפריסתם בשעה 16.00, מתוך שדבק בקביעת ה-

ממ"כ, שהמלחמה תפרוץ רק ב-18.00. (משך פריסת הכוחות ל"שוכן יונים" העורך בשעתיים). שעת פריסה זו חלה לא רק על הכוחות העורפיים (חטיבות דן וגבי) אלא גם על הטנקים של חטיבת-הקו (חטיבת אמנון). אשר נשארו כולם בקו המעוזים, תחת 20-30 דקות נסיעה מעמדותיהם הקד-מיות. הפירוטומים השונים מספרים, כי סג-נו של אלברט דחק בו להקדים את פרי-סת הכוחות וקידומם עוד לשעות הבוקר. דרישה דומה הגיעה, כולל הניראה, גם ממפקדים אחרים, וביניהם מפקד הגיזרה הצפונית. אולם אפילו אם העלה אלברט על דעתו "לשחק" עם הפקודה המפורשת שקיבל - דבר הסותר את אופיו - חסם גונן בפניו את הדרך, "לפרש" בכיוון זה את פקודתו, בכך שגם נימק אותה בחלל-תחו למנוע פרובוקציה, על-ידי גירוי ה-

בחתחשב בכך שהמלחמה נחי שבה ודאית, ושחשיבות - כמו תוכנית "שוכן יונים" - דרשו מירווח-ביטחון כזוה הזמנים ולא הרשו או הצריכו נטיית סיכון עדי-ידי אחר הפריסה לרגע האחרון והאפשרי, שגה גונן בהוראתו זו שגיאה חמורה, בכך פירטה ועדת אגרנט וגם פירטנו בנושא זה במא"מר הקודם.

בהתאם לפקודה זו ולרוחה, הורתה אוג-דת סיני את המעוזים להכנס ל"כוונות ספיגה" רק בסביבות 13.30-13.45 עד 15 דקות בלבד טרם פתחו המצרים אש. יש גם להזין "כוונות ספיגה" עדיין אי-גנה מבשרת בהכרח מלחמה. לפי עדויות אנשי המעוזים, הכיי-נו מפקדה זו שמתרגשת עליהם, דכך היותר, הפגזה, לא מלחמה וצליחה מאסיבית של כל הצבא המצרי. חיוקה את תחושתם זו העובדה, שהטנקים של גדודי הקו לא נעו לעמדות-המלחמה שלהם, אלא נשארו מאחור, בתעוזיהם.

בשעה 13.45 נמצאו, כמזכור, על קו המים ממש רק אנשי המעוזים - כ-600 במספר - וכן מחלקה בת 3 טנקים, שי-תיגברת בקביעות את מעוז "אורקל", מד-רום לפורט-ספואר.

ראשונים הוחשו קדימה טנקי גדודי הקו של חטיבת אמנון, ואת סיפור נפילתם ב-מלכודת המצריות שהוכנו להם סיפרנו ב-מאמר הקודם. באותה שעה החליט גונן לקדם גם את שתי החטיבות העורפיות - את דן לגיזרה הדרומית, דרך המעברים; ואת גבי לצפרי-גית. אמנון קיבל את האחריות לגיזרה ה-מרכזית. תמורת גידוד הקו הדרומי שלו, שעבר לפיקוד דן, קיבל מן האחרון גידוד אחר. גידודו הצפוני של אמנון הוטל לכיוון המעוזים שבגיזרתו.

חלק מן הטנקים שלו, שקע בביצות וכימעט כל השאר נספגו או הושמדו. בתוך זמן קצר מאד שרדה מן הגדוד כולו עוצמה של כמחלקה בודדת, לבד משלושת הטנקים שב"אורי-קל" (כולם הושמדו אחר כך) ועוד שניים, שחברו ל"בודפשט" (הם שהבטיחו את עמידת המוצב).

מכאן ואילך, עד שהגיעו המרי-זואים, ניהלו שלושת מפקדי ה-חטיבות, איש בגזרתו, "קרב שני חייקים". הכי היה תלוי בהם ובמפקד די הגדודים, הפזיזות והמתקנות. הפיקוד הגבוה, האופרטיבי, לא היה קיים ובמידה שהשפיע, הוזק יותר משהועיל.

אל"מ גבי הגיע אל הגיזרה הצפונית רק בערב ה-6.10. אל"מ דן הקדים אותו ו-הגיע אל קר-המים, בגיזרה הדרומית בשעה 16.00 לערך. התקדמותו המורזת דרך המ-עברים מנעה את תפיסתם בידי המצריים; ומה גם שבהגיעו לקר-המים בגיזרה הדרו-מית, נתקל מיד ב"חטיבת האגמים" שכבר צלחה והחלה לנוע מזרחה, והשמדי אותה. אילו היו שדגו החטיבות משוחררות מן הפקודה המפורשת והנזקקה לחבור אל המעוזים ודגגן עלדיהם, תוך איסור לפנותם, היה כמובן, גם בהליחמן לבדן - ובלא תיאום והכוונה של הפיקוד, להכות את ראשיהן אשר המצריים העובי-ריים מכה קשה; ולפחות בדרום, אף קשה מאוד.

בלחימה אל המעוזים, בהם ובסביבתם שי-חקה אוגדת-סיני ואיבדה את רוב שני-שלישי עוצמתה. אשר נגרעו ממנה בפחות מעשרים-זרבע השעות הראשונות. המאמר הבא: ה-8 באוקטובר - היום שקבע.

מגודי "חטיבת ירושלים" בתוספת חיילי נח"ל כמה פלוגות חרמ"ש סדירות נמצאו אף הן לאורך הקו, כשהן מבוססות - כמו פלוגות הטנקים - בתעוזים. על קו המים עצמו, או במעוזים, לא נמצאו טנקים (ברגע פתיחת המלחמה עמדו, על גדת התעלה ממש, לכל אורכה, 3 טנקים בלבד כולם במעוז הצפוני).

שתי חטיבות הטנקים הנוספות של אוגדת סיני מוקמו מאחור, באיזור בקעת המליין: חטיבת דן בדרומה וחטיבת גבי באיזור רפידיים. סך כל עוצמת הטנקים של אוגדת סיני -

— הגיעה לכ-300 טנקים, שהיו מחולקים כימעט שווה בשווה בין שלוש החטיבות.

יש לציין כי ב-2.10 הועלת חטיבת 7, שיועדה תחילה לסיני, לרמת-הגולן, ועימה גם גדוד של ארטילריה כבדה. לאוגדת סיני נותרו מספר סוללות ארטי-לריה, מהן במו הקימי 7 בילבד; שתיים טטאטיות במוצבים (ה) אחד בסמיכות למעוז "בודפשט" ותשני, שנישש ונכבש בידי המצרים, בדרום, מול העיר סואץ). בין שני קצוות נמצאו 5 סוללות מתנייעות. סוללות מתנייעות נוספות נמצאו מאחור. לאור "לקחי" ששת הימים, ולמרות התתשה, לא נמצאו ביחי-דות (בגדודים ובחטיבות) מרגמות.

כך היו תלויות כוח לחזית, לצורך הסתייעות באש, כארטי-לריה שנמצאה בקו ואשר הכמות שדה, לפי כז נחתימירה שחוא, היתה פחות-מאפסית - ולא מפני שצה"ל "צבא עני", אלא רק בגלל שנהג כצבא מאוד לא חכם.

הרכבה של אוגדת סיני היה חסר הגיון, חסר תקדים ונגד לחלוטין את כל הכללים